

Ambitie document

Laagterras
Baarlo - Hout-Blerick
Juni 2020

Aanleiding

In 2016 is het project Baarlo – Hout-Blerick gestart. De opgave voor het project Baarlo – Hout-Blerick is het uitwerken van een gedragen integraal ontwerp voor het plangebied Baarlo - Hout-Blerick. Binnen de huidige scope van het project vallen:

- de dijkversterkingsopgave vanuit het HWBP;
- systeemmaatregel Baarlo – Hout-Blerick in het kader van het Deltaprogramma Maas (DPM)/MIRT;
- de beekherstelopgave voor de Kwistbeek vanuit Kaderrichtlijn Water (KRW) Maas;
- het verkennen van mogelijkheden voor het invullen van doelen vanuit KRW Maas 2de en 3de tranche in dit projectgebied (ontwikkeling van buitendijkse kwelgeulen).
- Faciliteren van een transitie van het laagterras naar een nieuw duurzaam economisch perspectief dat past bij het leven met de rivier conform Koersdocument gemeente Peel en Maas.

Eind 2019 is door de minister (in het BO MIRT november 2019), en door de stuurgroep HWBP Noordelijke Maasvallei (december 2019), voor de dijktrajecten Baarlo – Hout-Blerick de bestuurlijke voorkeur uitgesproken voor de systeemmaatregel, de dijkversterking, en beekherstel. Daarbij is het volgende afgesproken:

'In de planstudie maken de betreffende gemeenten Peel en Maas en Venlo, Rijkswaterstaat, provincie Limburg en Waterschap

Limburg nadere afspraken over de hydraulische optimalisatie, de gebiedsontwikkeling en het beheer van het buitendijks gebied, ieder vanuit zijn eigen rol en taak en met de intentie om elkaars doelen te versterken.'

Het noordelijk deel van het plangebied, ook wel bekend als Laerbroeck, was tot ruim tien jaar geleden nog een glastuinbouwgebied. Echter, de kassen lagen midden in het stroomgebied van de Maas. Dat werd in 1993 en 1995 pijnlijk duidelijk. De provincie Limburg heeft, met steun van de betrokken partijen, daarom destijds het voortouw genomen in de sanering van de glastuinbouw op deze locatie. Dit heeft geresulteerd in een gedeeltelijk uitgevoerde gebiedsontwikkeling: de sanering van de kassen is afgerond, de nieuwe inrichting van het gebied, waaruit ook de kosten gedekt zouden worden is niet uitgevoerd.

In het midden- en zuidelijk deel van het plangebied is de belangrijkste economische drager nog altijd de agrarische sector. Van oudsher heeft deze sector altijd goed heeft kunnen profiteren van het vruchtbare slib van de rivier. Als gevolg van de schaalvergroting in deze sector, en de beperkingen voor bedrijven in het laagterras om door te groeien, is de sector onder druk komen te staan. Gebrek aan opvolging, steeds strengere milieueisen en de beperkingen van de BGR geven nog meer noodzaak om fundamenteel na te denken over de toekomst omdat anders leegstand wordt verwacht.

Om te voorkomen dat er een landschap ontstaat met lege stallen en ingevallen kassen liggen er kansen de hoogwaterveiligheidsopgave te verbinden met een nieuw perspectief voor de lange termijn. Wetende dat de rivier haar ruimte zal opeisen, is er momentum dit te koppelen aan een nieuw duurzaam perspectief om te leven met de rivier. Een nieuw perspectief voor de rivier, maar ook voor de bewoners, ondernemers en natuur in het gebied.

Doel

In dit document is de gezamenlijke ambitie van de provincie Limburg, het Rijk, Rijkswaterstaat, de gemeenten Peel en Maas en Venlo en het Waterschap Limburg weergegeven om te komen tot een duurzame structuurversterking van het laagterras van de Maas. Dit als basis voor een op te stellen afsprakenkader waarin partijen aangeven hoe ze invulling willen geven aan de gedeelde ambitie.

Slim verbinden

Opgaven – ontwikkelingen - middelen

Een integrale gebiedsontwikkeling biedt de meeste mogelijkheden om slimme verbindingen te leggen tussen opgaven en ontwikkelingen en belangen en middelen te koppelen. Er zijn ook risico's verbonden aan een integrale gebiedsontwikkeling. Door extra complexiteit kan besluitvorming verstoord worden en lopen belangrijke processen vertraging op, of kan door nieuwe projecten om nog meer geld worden gevraagd.

Omdat de kern van het programma de veiligheid van het Limburgse Maasdal betreft, is vertraging in besluitvorming ongewenst en willen we dit voorkomen. Daarom kiezen bovengenoemde partijen voor een integrale gebiedsontwikkeling voor Baarlo-Hout- Blerick, die maximaal ruimte moet geven aan slimmer verbinden en invulling geeft aan een nieuw perspectief zonder dat de cruciale processen (zoals de HWBP- of systeemmaatregel) vertraagd worden. Door slimme verbindingen te leggen bieden partijen meer ruimte en kansen voor de ambities van bewoners en bedrijven, en streven daarmee ook naar behoud van draagvlak.

Deze benadering is niet nieuw, en is zeer succesvol toegepast in Ooijen Wanssum. Ook bij het project Meanderende Maas beseffen de 10 betrokken partijen dat de dijkversterking een aanjager kan zijn voor succesvolle gebiedsontwikkeling (zie www.overheidvannu.nl/actueel/artikelen/2020/03/11/hoe-verenig-je-lokale-gebiedsdoelen-tot-een-visie-zo-doen-ze-dat-aan-de-maas).

Opgaven

a. Dijkverlegging en dijkversterking De primaire opgave, van de gebiedsontwikkeling is de opgave tot dijkverlegging in combinatie met de noodzakelijke dijkversterking. De afgekeurde dijk in BHB moet versterkt worden om te voldoen aan de wettelijke eisen, een taak die Waterschap Limburg vanuit het HWBP programma oppakt.

Ter compensatie van het niet meer overstroombaar zijn van de dijken in Limburg moet in het noordelijke deel van BHB de dijk teruggelegd worden om hier rivierbed te behouden. Deze zogenaamde systeemmaatregel wordt gelijktijdig met de HWBP opgave verkend in opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

b. Aanleg hoogwatergeul – rivierkundige maatregel voor de lange termijn

De bewoners van het gebied hebben aangegeven graag in één keer duidelijkheid te krijgen over alle rivierkundige maatregelen die mogelijk in het gebied uitgevoerd gaan worden. Vanwege deze wens is gelijktijdig met de twee bovenstaande opgaven ook de lange termijnopgave verkend. Het realiseren van hoogwatergeulen langs de hoge grond (de potentiële lange termijnopgave) bleek niet haalbaar. Met het MIRT besluit van de minister in november 2019 is dan ook besloten deze opgave te schrappen voor BHB. Er komen geen hoogwatergeulen in het gebied. Wel wordt onderzocht of er kwelgeulen aangelegd kunnen worden. Optimalisaties voor het functioneren van rivier in het buitendijkse gebied (zoals weerdverlagingen) worden niet op voorhand uitgesloten.

c. Natuurontwikkeling Kader Richtlijn Water

Gelijktijdig met de lopende HWBP opgave heeft Rijkswaterstaat de opdracht om in het kader van de Kader Richtlijn Water (KRW) nieuwe kwelnatuur te ontwikkelen in Nederland. BHB blijkt op een aantal plekken uitermate geschikt voor de realisatie van dergelijke natuur. Ook deze opgave is daarmee onderdeel geworden van de integrale gebiedsontwikkeling. Naast de KRW kwelnatuur ligt er ook nog een KRW opgave voor het beekherstel van de Kwistbeek. De monding van deze beek loopt door het plangebied en is om die reden ook onderdeel van de gebiedsontwikkeling. Hierbij gaat het met name om het verbeteren van de vispasseerbaarheid.

d. Provinciale investeringen

Het verkennen van de mogelijkheden om (een deel) van de investeringen die de Provincie Limburg heeft gedaan om een sanering in het noorden te financieren terug te verdienen. Omdat de sanering van groot belang was voor de uiteindelijk uit te voeren systeemmaatregel, wordt in de gebiedsontwikkeling gezocht naar het vergroten van het opbrengend vermogen van de gronden van de provincie, in eerste instantie op de locatie zelf, in het totale plangebied danwel buiten het plangebied. Randvoorwaarde hierbij is dat de gebiedsontwikkeling op provinciale gronden gebiedspassend is. Voor de buitendijkse locaties is Ruimte voor de rivier leidend.

e. Faciliteren van economische structuurversterking van het laagterras

Gezien de eerder beschreven autonome ontwikkelingen in het gebied zoeken partijen naar mogelijkheden om initiatieven die aansluiten bij een nieuw economisch perspectief, passend bij het functioneren van de rivier, en richting meer extensievere vormen van recreatie en toerisme, veehouderij en/of akkerbouw procesmatig te ondersteunen, zoals een integraal compensatieplan en goede evacuateroutes.

Ambitie

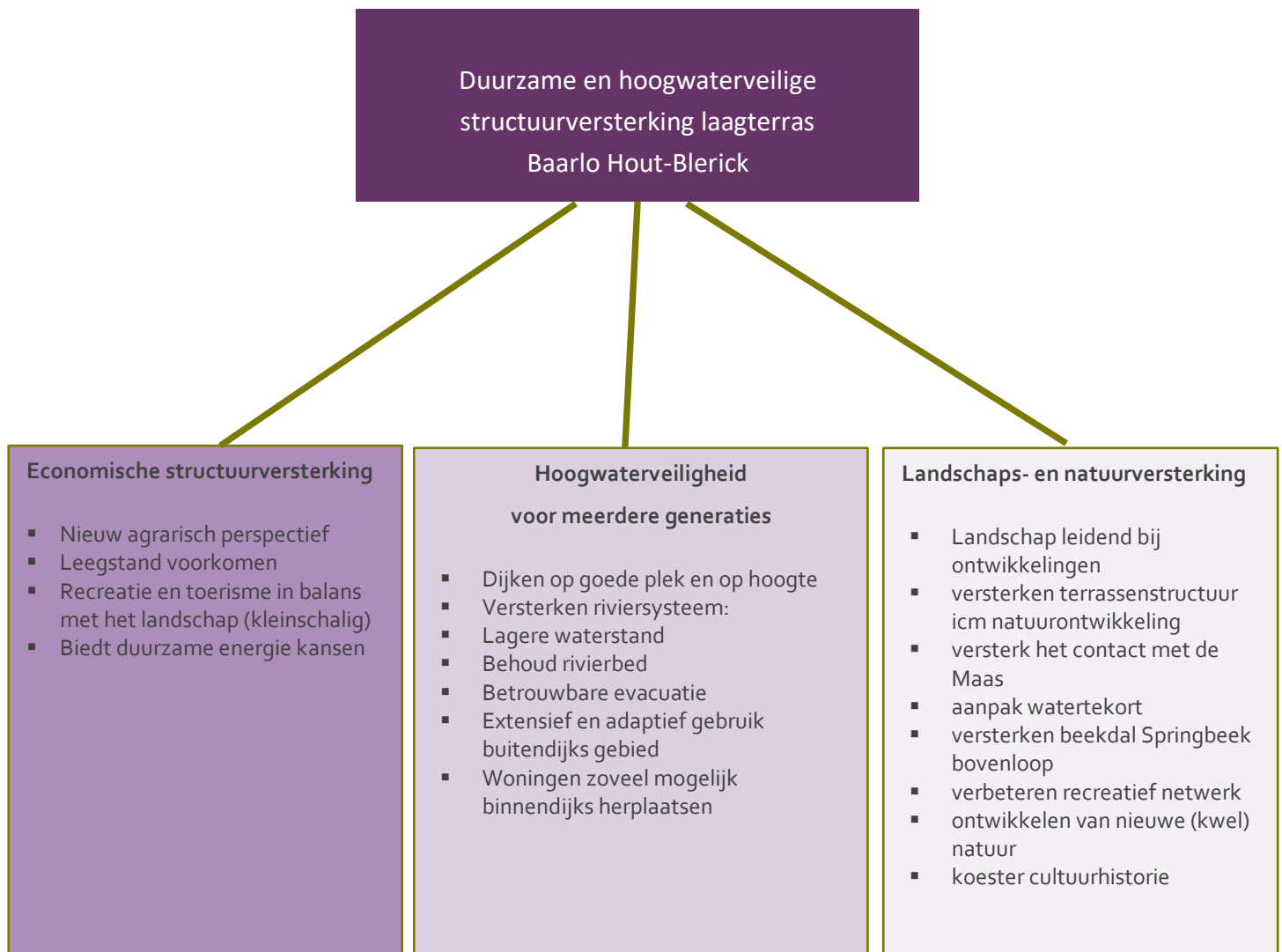
Om tot een integrale gebiedsontwikkeling te komen willen we meer doen dan alleen de individuele belangen van de partijen op elkaar te leggen. Om sturing te geven op de individuele doelen van partijen enerzijds, en draagvlak voor een totaalplan te krijgen anderzijds, is het noodzakelijk om de individuele doelen te transformeren naar gebiedsdoelen en te hanteren uitgangspunten bij de gebiedsontwikkeling. Door sturing te geven op de gebiedsdoelen wordt als vanzelf (mits goed geformuleerd) ook gestuurd op de afzonderlijke doelen van iedere partij. Daarbij is het van belang om de doelen zo te formuleren dat zij op meerdere wijzen gerealiseerd kunnen worden. Een belangrijke voorwaarde daarbij is dat de financieringsstromen ook op deze bredere wijze ingezet kunnen worden. Hiertoe is bestuurlijk commitment nodig. Het vertrekpunt van bestuurlijk commitment is een gedeelde ambitie voor het totale gebied en dus een gedeelde projectopdracht voor de betrokkenen.

De gedeelde ambitie voor Baarlo – Hout-Blerick is het gezamenlijk streven naar een duurzame en hoogwaterveilige structuurversterking van het laagterras.

Omdat te bereiken streven we naar de volgende gebiedsdoelen:

- Veiligheid voor meerdere generaties
- Economische structuurversterking
- Landschaps- en natuurversterking

Aanpak

Kern van de aanpak voor de gebiedsontwikkeling is dat we binnen de gezamenlijke ambitie verschillende opgaven verenigen, waarbij de doorlooptijd van de verschillende opgaven en deelprojecten sterk uiteen kan lopen.

a. Een paar concrete korte termijn opgaven. Deze liggen op dit moment vooral op het gebied van water: De dijkversterking, de systeemmaatregel, de KRW opgaven.

Aanvullende overheidsopgaven die als kansrijk voortkomen uit de gebiedsontwikkeling. Hierbij valt te denken aan goede evacuateroutes, nieuwe fietsverbindingen en landschappelijke inrichting

Deze opgaven vragen om een projectmatige aanpak. De opgave daarbij is om te bekijken hoe binnen de scope van deze projecten een bijdrage kan worden geleverd aan andere gebiedsdoelen. Soms in aansluiting op concrete lokale initiatieven, soms in aansluiting op gebiedsbrede vraagstukken (grondbalans, integrale compensatie enz.).

b. Daarnaast willen we initiatieven vanuit het gebied faciliteren. Bijvoorbeeld initiatieven van agrariërs die hun bedrijf willen omvormen naar een meer duurzame bedrijfsvoering (duurzaam in de zin dat deze ook op de lange termijn perspectief heeft in het gebied), door te verplaatsen, of om te schakelen naar bijvoorbeeld agrarisch natuurbeheer.

Deze opgaven hebben veel meer een procesmatige aanpak nodig waarbij de overheidsrol vooral faciliterend is. Een aantal van deze initiatieven zijn in beeld en kunnen concreet verder gebracht worden, andere zullen zich wellicht in de loop der tijd nog aanbieden. Voor deze tweede categorie van initiatieven is het van belang om op voorhand heldere afspraken te maken over wie primair het aanspreekpunt is voor dergelijke initiatieven, wie daarover de regie voert en welke vraag er gesteld wordt aan andere partijen. Veelal zal het gaan om constructief ondersteunen van de initiatieven vanuit ieders eigen rol (denk aan gesprekken over vergunningen, compensatie enz.). Daarnaast kan het voorkomen dat initiatieven dusdanig krachtig zijn voor de gebiedsdoelen dat partijen gezamenlijk op zoek gaan naar een manier om deze initiatieven gerealiseerd te krijgen.

Voorgesteld wordt om gebiedsdoelen en concrete initiatieven op te nemen in een Omgevingsplan of een Programma onder de Omgevingswet. Het Omgevingsplan of programma zijn belangrijke instrumenten binnen de Omgevingswet die overheden hebben om gebiedsdoelen te realiseren. De reikwijdte van het omgevingsplan/programma gaat verder dan die van een bestemmingsplan of een structuurvisie: ook andere doelen op het gebied van fysieke leefomgeving, zoals de economische structuurversterking, kunnen hierin worden vastgelegd, en die in geest van de Omgevingswet wordt gevoed door een organische participatieproces.

Een ander voordeel van een omgevingsplan is dat de looptijd van 10 jaar kan worden verlengd tot 20 jaar. Dit biedt voor het plangebied de mogelijkheid van een geleidelijke ontwikkeling over een langere periode.

Governance en samenwerking

Om invulling te geven aan een gedeelde ambitie door samen te werken aan een integraal gedragen gebiedsplan zijn goede afspraken over governance noodzakelijk. De verschillende opgaven in het plangebied vragen gecoördineerd samenwerken van Rijk, Waterschap, Provincie, Rijkswaterstaat en gemeenten Venlo en Peel en Maas, evenals afspraken over de inzet van medewerkers en middelen.

Door deze manier van samenwerken komt een gedragen integraal samenhangend eindbeeld tot stand zonder in de verantwoordelijkheden te treden van de partijen die voor de verschillende onderdelen aan de lat staan. Streven is te komen tot een gezamenlijk afsprakenkader opdat partijen optimaal bijdragen aan de gedeelde ambitie, ze hun eigen verantwoordelijkheid hebben voor de uitwerking van 'hun' spoor, daarbij rekening houden met elkaars belangen.

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

